

УДК:[929.731(436)Ф.Йосиф:327(477.8:438)]”18/19”:070

М. А. ОСЕРЕДЧУК*

**ЛЬВІВ–ВІДЕНЬ У КІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ:
ВІЗИТИ ПРЕДСТАВНИКІВ ГАБСБУРЗЬКОЇ ДИНАСТІЇ
ДО ЛЬВОВА ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ У ПРЕСІ**

Висвітлено мету і характер візитів до Львова цісаря Франца Йосифа I та представників Габсбурзького двору за матеріалами тогочасного періодики; охарактеризовано вплив відвідин монархом міста на українсько-польські стосунки і навпаки; основна увага зосереджена на реакції української громади міста, визначено її зв'язки з польською громадою; досліджено шляхи пошуку українцями власної національної ідентичності у векторі Львів – Відень.

Ключові слова: Львів; Відень; Австро-Угорська імперія; Габсбурзька династія; Франц Йосиф I; українсько-польські стосунки; газетні публікації.

Перебування Галичини у складі монархії Габсбургів вплинуло на зміни у світогляді населення краю. Реформи освіченого абсолютизму, проведені Марією Терезією та Йосифом II у другій половині XVIII ст., зруйнували міцно замкнутий та архаїчний галицький світ, сприяли перетворенню населення в активну суспільну силу. Львів кінця ХІХ – початку ХХ ст. відзначався своїм багатоетнічним характером з яскраво вираженим українсько-польським протистоянням. Нова влада відчула підтримку українського населення краю, яке охоче сприйняло її конституційно-парламентську практику. Натомість поляки продовжували плекати надії на відродження державності Речі Посполитої.

З другої половини ХІХ ст. частими гостями у Львові були представники Габсбурзької династії, візити яких відбувалися в контексті українсько-польсько-австрійських відносин. Політика і ціль приїзду австрійського двору до Львова мала виключно інструментальне значення. Австрійський уряд намагався досягти присутності в українсько-польських відносинах, маневруючи від однієї суспільної сили до іншої. У складні для імперії часи уряд розглядав українців як ефективну протизагропольському чиннику, хоча від середини ХІХ ст. фактичне керівництво провінцією зосереджувалось в руках поляків. Внаслідок пропольської політики Відня українці залишились на узбіччі політичного життя імперії. Саме тому візити до Львова представників монархії Габсбургів позитивно сприймало українське населення краю. Завдяки їм українська інтелігенція не лише намагалась донести свої прохання до Відня, але й збудити власну громадськість до дій.

* *Осередчук Мирослава Андріївна* – магістр історії, архіваріус архіву Львівського національного університету імені Івана Франка.

Дослідження візитів представників Габсбурзького двору, що в свою чергу було засобом спілкування між Львовом та Віднем, дає змогу осмислити політику та характер стосунків центру імперії з його провінціями. Візити – лише один із аспектів співжиття Львова із Віднем, проте їх комплексне дослідження є цінним інструментом для характеристики суспільних настроїв тогочасного Львова. Також дане питання дає змогу оцінити наслідки міжетнічних стосунків Львова на зламі ХІХ–ХХ ст. для українсько-польських відносин у наступні історичні періоди.

Основою для дослідження даного питання стали матеріали тогочасної періодики. Часописи “Діло”¹ та “Kurjer Lwowski”² і “Słowo Polskie”³ були виразниками поглядів двох найбільших громад міста – української та польської. Зважаючи на періодичність та роки видання, вони є справжніми енциклопедіями львовознавства. Кожне із видань мало своє політичне спрямування, висвітлювало погляди певної суспільної сили, які визначали характер інформації. “Kurjer Lwowski” пропагував ідеї польського селянського руху, а “Słowo Polskie” – польських демократів. У свою чергу газета “Діло” була офіційним друкованим органом українських демократів і пропагувала визначені ними завдання: піднесення національної свідомості галичан через політику, мову, релігію та культуру. Часопис мав чітко окреслену мету “розбудити и додѣла сполучити всѣхъ Русинѣвъ для добра рѣдного народа”⁴.

По смерті Йосифа ІІ серед українського селянства почав формуватися “міф доброго цісаря” як безпосередньої противаги “польському шляхтичу-гнобителю”⁵. На такому протистоянні австрійських часів польським сформувалось австрорусинство – сукупність настроїв, які відображали позитивне, емоційно забарвлене ставлення української інтелігенції та селянства в Галичині до Трону і Австрії⁶. Укоріненню цих лояльних настроїв сприяла також революція 1848–1849 рр., зокрема скасування панщини.

Впродовж свого правління цісар Франц Йосиф І неодноразово відвідував столицю Галичини і тим самим намагався засвідчити зв’язок провінції з імперією. Вперше цісар побував у Львові 16 жовтня 1851 р, а згодом – у червні 1855 р⁷. Українська громада покладала великі надії на візити цісаря до краю, адже вони були єдиним способом спілкування з главою держави. Незважаючи на те, що справжньою метою поїздок цісаря була підтримка власного образу та авторитету, все ж візити укорінили в середовищі львів’ян відданість національній традиції та цісарському двору, що звелась у ранг певної святості⁸. В уявленні населення цісар продовжував залишатись милосердним і добрим, усі провини за “кривди” українське населення покладало на австрійських міністрів і польських чиновників.

Під час першого візиту до Львова Франц Йосиф І, намагаючись підтримати образ “доброго батька” та заручитись підтримкою руси-

нів, виголосив знаменні для українців слова: “Тут я між моїми русинами”⁹ на знак вдячності українцям за прихильність до Трону і за позицію, яку вони зайняли під час революції 1848–1849 рр. Українські діячі потрактували ці слова як сигнал до продовження проавстрійської політики.

В історії українського руху Галичини 50–60 рр. XIX ст. проминули під знаком поєднання позитивних настроїв щодо Відня із завданнями національного розвитку, які дедалі більше суперечили принципам австрійського централізму¹⁰. Внаслідок надання Галичині статусу автономії та зосередження її в руках політично сильніших поляків за українцями було закріплено статус так званої “домашньої”, тобто внутрішньогалицької справи¹¹.

Кардинальні зміни 1860-х рр. в адміністративно-політичному статусі Галичини завдали ритму українсько-польсько-австрійським відносинам на усе XIX ст. У стосунках між русинами та Віднем настав період певної байдужості та розчарування, що призвело до незгод у середині українського руху та позначилося на стосунках з австрійськими гостями. Проте галичани не відмовились від образу “доброго цісаря”, а австрорусинство перетворилось у невід’ємну органічну частину культури українського суспільства.

Наступний візит Франца Йосифа I до Львова відбувся 11 вересня 1880 р. Це була вже третя у другій половині XIX ст. подорож цісаря Галичиною і “... найбільша з імпрез, яку будь-коли бачило наше місто, і перший приїзд цісаря, коли його гаряче вітали усі львів’яни без винятку”¹². До зустрічі з монархом населення готувалось заздалегідь, було створено спеціальний комітет, який мав координувати підготовку міста до візиту¹³. З місцевої казни для прийому цісаря було виділено близько

“Князь миру”. Г. Райхінгер.

Фотографічне відтворення зроблено автором у бібліотеці Конгресу США.

Daniel L. Unowsky, *The Pomp and Politics of Patriotism: Imperial Celebrations in Habsburg Austria, 1848–1916* (Central European Studies). – 2005. – S. 123.

20 тис. злотих¹⁴. Кожна з місцевих газет (як польська, так і українська) закликала населення залучатись до впорядкування міста. Зокрема, у газеті “Діло” йшлося, про те, щоб під час перебування Франца Йосифа I у Львові всі українці одягали національні строї, “бо ми все ж живемо в Австрії, а не в Польщі” та щоб цісар переконався, що Галичина – це не лише польський край¹⁵.

Окрім надання місту привабливого зовнішнього вигляду, місцева влада подбала і про внутрішню гармонію. Для цього всіх жебраків, які були в місті, вивезли, щоб вони за чотири дні (поки цісар перебуватиме в місті) не змогли повернутись¹⁶. Також було обмежено кількість поліцейських на вулицях, що мало підкреслити атмосферу радості та всезагального спокою.

До Львова цісар прибув потягом із Кракова о 9 год. ранку. На головному вокзалі, окрім великого натовпу населення, на нього чекали маршал Галичини граф Людвік Водзіцький, намісник Альфред Потоцький, віце-президент намісництва Філіп Залеські й директор міліції Крачковський¹⁷. Для цієї події на вул. Городоцькій найкращі художники та архітектори міста спорудили тріумфальну арку. У центрі арки сяяла цісарська корона, по боках – герби міста та скраю, нижче – емблеми залізниці. Поряд стояла трибуна, де імператора очікував мер міста Гноінський, щоб вручити символічні ключі від міста¹⁸. Зважаючи на усю красу і пишноту арки, вона мала також відігравати і певну символічну функцію – тріумфальний в'їзд імператора в місто¹⁹.

Цього ж дня, об 11 год., у будинку намісника імператор давав аудієнції. Першими на зустріч з цісарем прибули польські магнати та духовенство, права наступної зустрічі був удостоєний офіцерський корпус²⁰. Усього за свій чотириденний візит у Львові цісар прийняв значну кількість делегацій і надав аудієнції багатьом особам, тим самим намагаючись засвідчити свій інтерес до справ провінції.

Під час свого перебування у столиці Галичини цісар відвідав Латинську катедру, Вірменську церкву, Собор Св. Юра, ортодоксальну та реформаторську синагоги, будівлю Галицького Сейму, заклади освіти та сиротинець, музеї, бібліотеку ім. Оссолінських, міський театр та був присутній на балу у Ратуші.

З нагоди візиту цісаря до старої Синагоги у 1898 р. тут було встановлено меморіальну дошку²¹. Також у рамках візиту 13 вересня 1880 р. Франц Йосиф I уперше відвідав Політехніку. Тоді цісар подарував вищій школі свій портрет та замовив у робітні Яна Матейка 11 картин, які нині прикрашають актовий зал головного корпусу Національного університету “Львівська політехніка”²². У Народному домі, перший камінь під фундамент якого Франц Йосиф I заклав ще в 1851 р., його привітали українські красуні. З однією з них, Юстиною Шепаревич, цісар завів розмову, сказав “дякую” по-українськи (це викликало фурор), а згодом прислав їй презенти²³.

Візит Франца Йосифа I до Галицького крайового сейму.

Картина Г. Родаковського, 1881 р. (Національний музей у Кракові).

Daniel L. Unowsky, *The Pomp and Politics of Patriotism: Imperial Celebrations in Habsburg Austria, 1848–1916* (Central European Studies). – 2005. – S. 65.

Кожного дня на честь монарха львів'яни влаштовували різноманітні заходи. За участю почесних міщан, політиків, науковців та літераторів відбувались святкові обіди. Щоночі на вулицях міста мерехтіли вогні ілюмінацій, лунали співи й танці. Дні перебування цісаря у Львові вважались святковими. Жодного із львів'ян не оминула ця подія, всі обговорювали подорож цісаря Галичиною й те, як зміниться устрій краю після цього.

Загалом, якщо характеризувати цей візит цісаря до Львова, то він відбувся під знаком загального порозуміння між народовцями і Габсбургами. Ідея народовців полягала у встановленні прямих контактів з Віднем, утвердити в його середовищі думку про те, що український національний розвиток відповідає інтересам Австро-Угорської імперії. У зв'язку із цим в австрійському зовнішньополітичному відомстві утвердилось переконання, що “українська карта” може бути використана у протистоянні з Росією, стосунки з якою загострилися через суперництво на Балканах. Саме тому цей візит позитивно розглядали з обох сторін; українці і далі виявляли своє лояльне ставлення до цісаря, а Відень у свою чергу намагався сприяти українцям.

Польські політики, зважаючи на українсько-австрійське зближення, намагались перехопити ініціативу. Саме тоді у колі польських діячів визріла ідея українсько-польської угоди 1890 р., що увійшла в історію під назвою “нова ера”²⁴. Українська сторона погодившись з цим, все ж не змогла задовольнити свої прагнення. Польський чинник і надалі залишився для Австрійської імперії першочерговим. Питання українського народу продовжувало розглядатись крізь призму польських ін-

тересів, де австрійській стороні належала лише роль спостерігача. Саме за таких напружених обставин, змагань і непорозумінь відбувся наступний візит цісаря до Львова на Загальну Крайову виставку восени 1894 р.

Виставка тривала з 5 червня до 10 жовтня 1894 р. на верхній терасі Стрийського парку у Львові з метою репрезентації культурних та цивілізаційних здобутків краю і була присвячена 100-річчю повстання під проводом Тадеуша Костюшка. Вона стала однією з найбільших і наймасовіших подій в історії Львова, а також одним із головних містоутворювальних чинників кінця XIX століття.

Львів'яни готувались до виставки заздалегідь, були витрачені значні кошти для її проведення. Упродовж року тисячі робітників облаштовували Стрийський парк. Було збудовано водонапірну вежу, прокладено до головного входу виставкового містечка трамвайну колію. Перелічуючи технічні досягнення, які з'явилися у Львові під час підготовки до виставки, газета "Kurjer Lwowski" писала: "Песимісти забрались зі Львова, втекли перед електричною колією, перед електричним світлом, перед тим усім, що виставка породила"²⁵.

У рамках Загальної Крайової виставки за п'ять місяців її роботи було проведено безліч заходів. Зокрема, відбувались численні конгреси – кількадевні конференції, що збирали місцевих і світових спеціалістів у різних галузях господарства. У рамках виставки відбулась також одна з наймасштабніших у Львові лотерей та перший в Україні футбольний матч. Галицьку Крайову виставку відвідали понад 1 млн. людей, а також сам цісар Франц Йосиф I, який був її головним опікуном.

Глава держави прибув до Львова потягом 7 вересня об 11 год. ранку. Під гучні постріли з цитаделі та дзвони усіх львівських храмів, під "гімн народів" та вигуки "Vivat!", "Многая лѣта!" Франц Йосиф I ступив на перон львівського вокзалу²⁶. На честь візиту монарха знову, як і в 1880 р., було збудовано тріумфальну арку, де на цісаря чекав натовп і президент міста Мохнацький, який вручив цісарю символічні ключі від міста. Зупинився цісар у будинку Галицького намісництва, де цього ж дня зустрівся з духовенством, прийняв депутацію військових, а також членів повітової ради і магістрату міста Львова. Галичани прийняли його надзвичайно тепло. Вулиці були прикрашені портретами правителя, а кожного вечора спалахували ілюмінації²⁷.

Час перебування цісаря у Львові був насиченим. Він відвідав не лише виставку й різні міські установи, але й намагався кожного дня приймати численні депутації. Франц Йосиф I розпочинав свій день зі служби у різних львівських соборах, потім кілька годин оглядав виставку. Увечері зазвичай давав аудієнції і приймав у себе послів від громад міста²⁸.

10 серпня цісар прийняв у себе три руські депутації: від Народного дому, Ставропігійського інституту та від руських наукових та гумані-

Кайзер на відвідинах Крайової виставки.
Сулим Б. Феномен Крайової виставки в Галичині 1894 року. –
Львів, 2007. – С. 137.

тарних товариств (“Просвіта”, “Товариство ім. Т. Шевченка”, “Руське товариство педагогічне”, “Руська бесіда”, “Дністер”, “Народна торгівля”, “Народна рада”, “Сокіл” і “Зоря”)²⁹. Першим до цісаря звернувся Юліан Романчук як представник від руських товариств. Він виголосив промову про вірність русинів цісарю та про діяльність товариств на користь краю і цілої держави. Цісар у відповідь сказав, що “добро народу руського лежить менѣ рѣвно на серци з добром других народѣвъ державы”³⁰ та що він і надалі буде дбати про розвиток краю та опікуватиметься ним. Окрім Ю. Романчука, в аудієнції взяли участь українські депутати: О. Барвінський, Д. Савчак, А. Вахнянин, Д. Кулачковський. Зустріч українських діячів із цісарем мала неабияке значення для піднесення національної свідомості українців, адже вони постали перед монархом як представники та повноцінні учасники політичного життя краю.

За час свого перебування у Львові цісар узяв участь у відкритті медичного відділу університету, проводив ревізію військ, відвідав четверту гімназію, школу інвалідів; брав участь у відкритті дитячого садка для єврейських дітей, побував у музеї ім. Дідушицьких, де оглянув цінні експонати та зробив запис у пам’ятній книзі. Також цісар відвідав руську духовну семінарію, де його привітав митрополит Сильвестр Сембратович та хор під керівництвом о. Остапа Нижанковського³¹.

Позитивними виявились враження цісаря від Крайової виставки, а особливо від її етнографічного відділу. Тут він оглянув старовинну церкву, гуцульську хату, національне вбрання, старовинні книги та іко-

ни³². Підсумовуючи свій візит до Львова та висловлюючи враження від побаченого, імператор Франц Йосиф I зазначив: “Мене охопила цілковита радість за ті всебічні досягнення, що їх здобув мій край у галузях творчості, розвитку шкільництва і мистецтва. Спільна праця обох народів дає мені велику надію на те, що економічний добробут людей зростатиме надалі зростатиме”³³.

Проте на практиці не все було так, як описав цісар. Українсько-польські стосунки і далі були напруженими, в середовищі української інтелігенції все частіше поширювались чутки про провал політики “нової ери”. Зокрема, Кость Левицький у своїх спогадах так висловився про підготовку і проведення Крайової виставки: “В літнім сезоні 1894 р. улажено у Львові виставу крайову, в котрій тільки частинно взяли участь Русини, бо Поляки підносили, що се має бути польська політична маніфестація і сим позражували Русинів від громадної участі у виставі. Аранжером прийняття цісаря був намісник граф Казимир Бадені і він при сій нагоді зєднав собі таке довіре у цісаря, що сей в недовгій часі покликав його на премієра кабінету...”³⁴. Також українці були незадоволені тим, що “всюди підчас побуту цісаря висунула ся на першій плянь шляхта”³⁵.

Досить суперечливими були погляди на виставку Івана Франка. Він розглядав її у двох вимірах: загальнокультурному і спеціально-національному та патріотичному. Пануючою, на його думку, мала бути перша сторона, проте такою основою стала друга, надаючи виставці виразного польського патріотичного забарвлення. Підтвердженням цього могло бути ігнорування назви виставки. Крайову виставку польський загал називав “Костюшківською” чи “Ювілейною польською”. Франко не звинувачував польських діячів за те, що вони діяли на виставці занадто патріотично, його критика була спрямована до українців. І. Франко наголошував на прорахунках українців, на тому, що вони не вийшли за межі Галичини і не продемонстрували на виставці здобутки усїєї русько-української нації³⁶.

Незважаючи на незгоди й суперечки між українським і польським населенням, що заважали нормальному функціонуванню виставки, все ж Крайова виставка у Львові 1894 р. значно вплинула на життя львів'ян та на формування львівського міського простору. Завдяки виставці Львів став знаним у світі містом, що сприяло збільшенню кількості інвестицій, вона підштовхнула галицьких підприємців до впровадження новітніх технологій. У спадок після виставки львів'янам залишилась система освітлення, електричний трамвай та об'єкти інфраструктури.

Також незабутніми залишились спогади львів'ян про перебування цісаря у місті. Зокрема, про вплив, який мав на галичан Франц Йосиф I, розповідає Степан Шах у своїх спогадах. Родичі автора побували на виставці і змогли побачити цісаря. Про цю зустріч, як згадує С. Шах, його

сім'я переповідала довгі роки, з покоління в покоління. З цієї нагоди його батько купив портрет цісаря “в сніжно-білій уніформі фельдмаршала з криваво-червоною лентою через рам'я із орденом золотого руна на шиї, як ознаки найвищого полководця. Цей портрет висів у світликах між образами, аж поки його не зняли в 1914 р. москалі”³⁷. Такі дії міщан і селян були підтвердженням вірності австрійському трону, а образ “доброго цісаря” ще продовжував хвилювати серця галицьких українців.

Наступного разу Франц Йосиф I знову відвідав Галичину аж у 1903 р., коли приїжджав на маневри, тоді його подорож мала винятково військовий характер. З Відня він прибув передусім до Львова, де на залізничному вокзалі, як зазвичай, чекали на нього юрби народу та президент міста. Із залізничного вокзалу цісар, як було визначено у його програмі, мав вирушити до латинської катедрі³⁸, проте несподівано для всіх у програму було внесено зміни. Це було пов'язано з тим, що митрополит А. Шептицький незадовго до приїзду Франца Йосифа до Львова відвідав Відень, де висловив прохання, щоб цісар завітав і до руської церкви Св. Юра.

Близько 9 год. ранку церковні дзвони сповістили, що високопосадовий гість уже на площі. Тут церквою цісаря зустрічали братства і процесії усіх львівських церков, хор “Сокола”, члени “Бояна” та “Зорі”, святково одягнені русини та вся українська інтелігенція міста³⁹. Митрополит А. Шептицький зустрів цісаря словами подяки за те, що вислухав прохання русинів і відвідав руську архикатедральну церкву.

Польська преса не могла оминати увагою зустріч цісаря з русинами. Тому, як повідомляє “Діло”, всіляко намагалась затьмарити цю подію⁴⁰.

Зокрема, “Kurjer Lwowski” зазначав, що “заходи митрополита мали лише чисто обрядове значення, гостина монарха і його зустріч з русинами мали наскрізь лише церковний та обрядовий характер”⁴¹. “Słowo Polskie” писало, що “при зустрічі цісаря із митрополитом А. Шептицьким, остатній виголошував свою промову настільки тихо, що навіть найближче оточення цісаря нічого не зрозуміло, не говорячи про навколишній люд”⁴². У наступному номері, те ж таки “Słowo Polskie” відзначило, що “на площі перед собором Св. Юра натовп поведив себе вкрай нестримано. Жінки та чоловіки прорвали охорону та пустились до цісарського повозу. Проте силами міської міліції вдалось встановити порядок”⁴³.

Після літургії в церкві Св. Юра Франц Йосиф I вирушив до латинської катедрі, а звідти – до будинку Галицького намісництва, в якому приймав депутації. На зустріч із цісарем прибули представники польської шляхти, духовенства, ради міста Львова та сеймових депутатів під проводом маршалка Станіслава Бадені⁴⁴. Маршалок виголосив про-

Цісар Франц Йосиф I у церкві св. Юра.
 Антон Козакевич
 (Національний музей у Кракові)
 Daniel L. Unowsky, *The Pomp and Politics of Patriotism: Imperial Celebrations in Habsburg Austria, 1848–1916* (Central European Studies). – 2005. – S. 69.

мову польською мовою, лише незначну її частину становив руський текст.

Цього разу українці Галичини не зустрічали цісаря з таким ентузіазмом і завзяттям, як попередні рази. Це було пов'язано передусім із настроями, які панували у тогочасному українському національному русі. Унаслідок спровокованих “ною ерою” дискусій у середовищі галицьких українців щодо поглядів на Австрію, починає переважати теза опертя на власні сили. Переломними у таких поглядах стали так звані Баденівські вибори 1895 р. до Галицького сейму й влаштована після них українська депутація до цісаря⁴⁵. Унаслідок цих подій відбувся психологічний перелом в українському суспільстві. “По цих виборах і по масовій депутації до цісаря, – писав Євген Олесницький, – мусіли собі всі наші земляки сказати, що в Австрії

нема для нашого народу ніякої будочности, ні ніякої надії. Давні почуття “тирольців Сходу” вигасли зовсім”⁴⁶.

Цісар, який правив монархією з 1848 р., був уже втомленим життям чоловіком, який пережив багато важких моментів: смерть єдиного сина і престолонаслідника та втрату дружини унаслідок нападу терориста. З огляду на це була сформована програма візиту монарха. До нього було допущено лише представницькі та вітальні депутації. Сам Франц Йосиф у вступній промові чітко дав зрозуміти, що не “зичив би обтяжувати своє перебування в Галичині вникненням у глибокі суспільні протиріччя в краю, та наголосив на гармонії, яку вдалось досягнути провінції на шляху поєднання державних, крайових та національних інтересів”⁴⁷.

Цей одноденний візит Франца Йосифа викликав в українського населення краю хвилю негативних емоцій. Наступного дня газета “Діло” опублікувала статтю, в якій звинувачувала польських чиновників у тому, що вони не допустили на аудієнцію з цісарем представників українських товариств. Цим кроком, як повідомляє “Діло”, поляки намагались всіляко затерти перед очима цісаря “сліди існування другої

народности в краю, іменно істновання Русинів⁷⁴⁸. Лише завдяки митрополиту А. Шептицькому українцям вдалось зустрітись з цісарем у церкві Св. Юра, але і цю зустріч польські газети намагались зобразити у темних кольорах. Як повідомляє “Діло”, вчорашній номер “Kurier Lwowski” з певною злобою і заздрістю написав, що “ціла історія дрібних амбіцій лучить ся з гостиною цісаря в церкві Св. Юра”⁴⁹. На такі заяви українці відповідали, що “коли хто думає, що ігноруванієм Руси на Руси та єї закриванем зможе приспати живий і з цілою силою рвучий ся до життя нарід, сей тяжко помиляє ся”⁵⁰.

На початку ХХ ст. простежується значне загострення українсько-польських відносин. Після “нової ери” і її невдач конфлікти розгортаються з новою силою, а українсько-австрійські відносини після періоду сподівань і розчарувань перейшли у сферу прагматичної політики. З цього часу Відень стає присутній у політиці українців лише як елемент політичної тактики. Галицьке австрорусинство переростає у австрофільство. Австрофільські настрої відбивали прихильне ставлення українців до Відня, але не означали відсутності в них планів самостійного національно-державного існування в майбутньому⁵¹.

Впродовж другої половини ХІХ ст. та початку ХХ ст. Галичину відвідували також інші представники династії Габсбургів. Їхні візити були вагомими чинниками, які впливали на відносини між поляками та українцями, формували міський громадський простір. 2 липня 1887 р. до Львова завітав син цісаря архикнязь Рудольф та його дружина Стефанія. Українці прихильно поставились до цього візиту, тому що архикнязь здавна виявляв свої симпатії до обох народів краю. Русини як найкраще намагались зустріти архикнязя, але на пишноту прийому у них на відміну від поляків не було відповідних засобів. “Приймаємо и витаємо Тебе, архикнязю чим наша хата багата – а надовсе щиримь сердцем”⁵², – зазначала газета “Діло”.

Архикнязь перебував у Галичині тиждень. За цей час він відвідав львівські церкви, руські інституції і товариства, руську гімназію, Ставропігійський інститут. Також він заклав камінь під руську духовну семінарію і в кінці церемонії сказав піднесено: “Gott schütze und erhalte die ruthenische Nation und ihre heilige Kirch – многая літа!” (Нехай Бог хоронить і береже руський народ і його святу Церкву, многая літа! – виголосив по-руськи)⁵³.

Під час перебування у Львові архикнязь зустрічався не лише з високоповажними особами, а як пише “Діло”, українці показали йому “увесь свій люд від інтелігенції до селян, натомість як поляки лише свою шляхту”⁵⁴. Архикнязь Рудольф завдяки своїй лояльній та розумній політиці заслужив повагу серед українського населення Галичини. Всі інші архикнязі, що відвідували Львів в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., не справили такого позитивного враження на галичан. Після

завершення своєї подорожі архикнязь висловив подяку руському народу за гостинну зустріч, побажав русинам, щоб вони не лише берегли свою народність і віру, але й ще більше розвивались культурно й національно.

У 1890 р. до Львова разом зі своєю дружиною завітав архикнязь Леопольд Сальватор⁵⁵. Він був майором 11-го полку артилерії, і його візит мав виключно військове значення. У цьому ж році під час подорожі до Станіслава до Львова приїхав архикнязь Райнер⁵⁶. Цей візит був кількагодинним, тому особливого відображення в пресі він не мав.

Наступні представники монаршої родини приїжджали до Львова в 1894 р. на оглядини Крайової виставки. Архимандрит Кароль Людвіг прибув до Львова 4 червня⁵⁷, він отримав доручення від імені імператора Франца Йосифа I відкривати Крайову виставку. На залізничному вокзалі архимандрита зустрічали крайовий маршалок Євстахій Сангушко, президент виставки Адам Сапіга, представники Галицького сейму, духовенство, ректори і професори університету, хор співав “Амінь”, а натовп кричав “Нехай живе!”⁵⁸.

За увесь час перебування у Львові Кароль Людвіг щоденно кілька годин присвячував огляду виставки. Кожного дня приймав аудієнції від духовенства, маршалка крайового з виставковим комітетом, офіцерського корпусу, президента міста Львова, польську шляхту, представників від єврейської громади⁵⁹. Неурядові товариства і представники руських підприємств не були запрошені на зустріч з архимандритом. За чотири дні перебування у місті архимандрит не здобув симпатій української громади, яка вважала його цілком пропольським політиком. Архимандрит Кароль Людвіг ще раз приїжджав до Львова зі своєю дружиною у вересні цього ж року знову на оглядини виставки⁶⁰. Монарша родина пробула у Львові один день.

У червні 1894 р. Галичиною відбувалась інспекційна подорож архимандрита Альбрехта. Він відвідав Краків 25 червня, 26 червня – Ярослав, а наступного дня вирушив до Львова, де 27 червня проводилась ревізія військ⁶¹. Архимандрит перебував у Львові недовго – з 19 до 23 год.⁶², проте за цей час він не лише оглянув військо, але й встиг відвідати виставку.

1 липня 1894 р. до Львова приїхав другий брат імператора – архимандрит Людвік Віктор⁶³. Архимандрит приїжджав в Галичину до свого приятеля гр. Холоневського і при цій нагоді вирішив завітати до Львова. У місті архимандрит, окрім виставки, побував на обіді у кн. Романа Сангушка і цього ж дня виїхав назад до Відня.

У вересні до Львова приїхав архимандрит Франц Фердинанд д'Есте, син архимандрита Кароля Людвіка. На вокзалі його зустрів князь Адам Сапіга. Поселився архимандрит в готелі “Жорж”⁶⁴. На виставці його зацікавив етнографічний відділ. Під час розмови з Адамом Сапігою він

запитав: “Чь в Галичинѣ носять ще и цїнять народнї уборы?”, бо цїсар і його батько Кароль Людвік дуже хвалили національні традиції галичан⁶⁵. Затримався архикнязь у Львові на два дні. Окрім виставки, він побував на шляхетському пікніку, де брав участь у танцях і забавах. Оглянув казарми, будинок намісника, Високий замок і музей Дідушицьких. Архикнязь Франц Фердинант д’Есте в листопаді цього ж року, знову відвідав Галичину, коли брав участь у полюванні, однак до Львова він не завітав.

Отже, політика і мета приїзду представників Габсбурзької династії у кінці XIX – початку XX ст. щодо українського населення краю мала винятково інструментальне значення. У кризові для династії періоди австрійський уряд розглядав українців як дієву протизагрозу польському національному руху. Відвідуючи Львів, австрійські діячі намагались порозумітись з українським населенням, проте якомога коректніше обминали національне питання. Зазвичай представники уряду проводили лише номінальну констатацію успіхів краю і його модернізацію під австрійським правлінням.

Австрійська влада, базуючи свою політику на патріотизмі та відданості імперії, намагалась знизити міжнаціональну напругу. Габсбурги були переконані, що видимі ознаки суспільного схвалення, відданості державі та династії були необхідним елементом підтримки політики влади. Уряд уживав усіх необхідних заходів, щоб підтримувати авторитет монарха як символу ідеальної Австрії. Під впливом такої політики свідомість львів’ян значно змінилась, вона наповнилась двома символічними проектами – імперією та нацією. Кожна громада міста тепер ідентифікувала себе не лише з нацією, але із загальноімперським простором. Саме тому міське суспільство найбільш активно реагувало на відвідини Львова представниками монархії, адже це була одна із можливостей засвідчити свій зв’язок з імперією та вказати на своє “особливе” місце в ній.

На зламі XIX–XX століть національні громади Львова жили у власному інтелектуальному та культурно-духовному просторі і стикалися між собою значно рідше, аніж цього можна було би сподіватися на перший погляд. За цих обставин візити до Львова представників династії Габсбургів відігравали роль свого роду інтегруючого чинника. Декілька днів, зосереджуючи на собі увагу львів’ян, утримуючи їх у відчутті напруги, такі візити, особливо якщо йдеться про цїсаря, з одного боку нібито загострювали міжнаціональні суперечності, а з іншого – підштовхували різні сили до їх обговорення, зрештою завжди спонукали їх до розмов між собою.

Для українців, спілкування яких із цїсарським двором було суттєво обмежене польським посередництвом, візити до Львова представників династії завжди ставали слушною нагодою для маніфестування своїх

національно-політичних прагнень на загальнодержавному рівні. Приїзд цісаря до Львова щоразу викликав серед українських діячів певні надії. Адаже, незважаючи на значну активність лідерів українського руху в Галичині, українці все ж залишались відірваними від Відня. Адміністрація краю була в руках польських чиновників, кількість українських представників у Галицькому сеймі була значно обмежена, поїздки українців до Відня були по суті неможливими, адже потребували величезних коштів, яких у них не було. Український рух залишався на узбіччі політичного життя імперії, його розглядали виключно через призму польсько-австрійських відносин. Активні діячі українського національного руху, що були представлені родинами Огоновських, Барвінських, Гірняків, Цегельських, Левицьких та ін., використовували ці візити також для звернення до власної громадськості, активізації та закликів до дій та боротьби із байдужістю. Інтелігенція намагалась згуртувати українців, змушувала русинів усвідомлювати себе етнічною спільнотою з власною історією, зі своїми політичними та культурними запитами. Саме завдяки таким діям українці на початку ХХ ст. все ж зуміли згуртуватись навколо єдиної ідеї.

Утім, незважаючи на міжнаціональну напругу у місті, візити цісаря до Львова завжди були подією першорядного значення, до якої старанно готувалися і на яку з нетерпінням очікували. У різні часи в житті монархії образ цісаря залишався незмінним. Усі свої проблеми і біди українці покладали на австрійських чиновників та польську шляхту, а ставлення до цісаря залишалось вельми позитивним. Як українці, так і поляки гаряче вітали кожен візит монарха до Галичини, організовували депутації та маніфестації, намагались донести цісарю свої вимоги. Організація цього та інших подібних заходів мала на меті продемонструвати приїжджим гостям те, що українці є такими ж господарями міста, як і поляки. Такі дії викликали неоднозначну реакцію австрійської влади. З одного боку, уряд намагався вжити антикризові заходи, а з іншого, – прагнув використовувати громадський простір і маніпулювати ним у своїх інтересах. Приїздами високих достойників до Львова уряд намагався утвердити присутність Австрії у галицьких справах.

¹ “Діло” – перша українська щоденна газета, яка концентрувала та відображала громадські настрої нації, в екстремальних умовах боролась за її права, реалізацію державницьких устремлінь, долучала українство до скарбів світової культури. До 1914 р. газету редагували В. Барвінський, А. Горбачевський, І. Белей та інші. Сучасна українська історіографія виділяє чотири періоди “Діла”. Перший (1880–1887 рр.) характеризувався протистоянням із газетою “Слово”, а саме вступом в офіційну полеміку із владою, зверненнями до національної свідомості галичан. У другому періоді (1888–1902 рр.) пріоритетним напрямом роботи залишався політичний. Виразним став зв’язок “Діла” з народницьким рухом, що забезпечило зв’язок із авторитетними

політичними силами краю. Другий період умовно окреслився переходом часопису на фонетичний правопис. Третій період “Діла” (1903 – 1918 рр.) позначений новою якістю політичної боротьби українців за самовизначення щодо національних прав і свобод. У даний період газета пережила багато змін, зокрема з серпня 1914 р. по червень 1915 р. “Діло” видавалось у Відні. Газета не виходила з 29 листопада 1918 р. по 1 червня 1922 р. Четвертий період (1922–1939 рр.) припав на важкі часи поразки національного руху. Останній номер “Діла” вийшов 15 вересня 1939 р. (Українська преса в Україні та світі XIX–XX ст.: іст.-бібліограф. дослідж. – Львів, 2007. – Т. 1: 1812–1890 рр. / НАН України. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділення “Науково-дослідний центр періодики”; уклад.: М. Галушко, М. Романюк (кер. проекту), Л. Сніцарчук. – С. 317–329).

² “Kurjer Lwowski” – виходив у Львові впродовж 1883–1935 рр. Газета мала свої офіційні додатки “Tydzień” (“Тиждень”) і “Na ziemi naszej” (“На нашій землі”). Часопис був політично зорієнтований на польський народний рух. Редагували матеріали і співпрацювали із газетою Л. Масловський, Г. Ревакович, Б. Вислоух, І Франко, Я. Касповіч. Від 1887 р. “Kurjer Lwowski” став власністю спілки: Г. Реваковича, Б. Вислоуха, Е. Лілієн, а від 1907 р. його власником був Б. Вислоух. До 1918 р. “Kurjer Lwowski” друкував матеріали, що обстоювали інтереси польської демократичної інтелігенції. Після Першої світової війни газета починає співпрацювати з Польською селянською партією “Пяст” та польським політичним і громадським діячем Яном Дабським. У 1930 р. “Kurjer Lwowski” захоплено націонал-демократами і закрито у 1935 р. (Jarowiecki J. *Studia nad prasą polską XIX i XX wieku* / J. Jarowiecki. – Kraków, 1997. – S. 46).

³ “Słowo Polskie” – друкувалось у Львові з 1895 р. по 1915 р. та у 1918 р. Протягом тривалого часу газета була друкованим органом польської Національно-демократичної партії. З 1897 р. “Słowo Polskie” видавалось двічі на день. Газета користувалась підтримкою промисловців, торговців, державних чиновників, приватних осіб з числа духовенства та університетської еліти. Головними редакторами газети були: Станіслав Росовський до 1898 р., Тадеуш Романович до 1902 р., Зигмунт Василевський до 1915 р. Після викупу “Słowa Polskiego” Народновою Лігою трибуною демократів стала газета “Wiek Nowy” (“Новий вік”). (Jarowiecki J. *Studia nad prasą polską ...* – S. 44–45).

⁴ Українська преса в Україні та світі... – С. 323.

⁵ Аркуша О. Образ Австрії у висвітленні українських істориків Галичини другої половини XIX – початку XX століття / О. Аркуша // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: ювілейний збірник на пошану Івана Патера. – Львів, 2008. – Вип. 16. – С. 143.

⁶ Мудрий М. Австрорусинство в Галичині: спроба окреслення проблеми / М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2000. – Вип. 35 – 36. – С. 598.

⁷ Мельник І. Уродини найяснішого цісаря / І. Мельник // Поступ. – Львів, 2002. – 17 серпня.

⁸ Unowsky Daniel L. *The Pomp and Politics of Patriotism: Imperial Celebrations in Habsburg Austria, 1848-1916* / Daniel L. Unowsky. – West Lafayette, Indiana, 2005. – S. 36.

⁹ Політична система для України: історичний досвід і виклики сучасності / гол. ред. В. М. Литвин; авт. кол.: О.Г. Аркуша, С. О. Біла, В. Ф. Верстюк та ін. – Київ, 2008. – С. 358.

- ¹⁰ *Мудрий М.* Австрорусинство в Галичині... – С. 581.
- ¹¹ *Аркуша О.* Образ Австрії... – С. 144.
- ¹² *Чорновол І.* Цісар Франц Йосиф І у Львові / І. Чорновол // Львівська газета. – Львів, 2005. – № 138. (174). – 5 серпня.
- ¹³ *Unowsky Daniel L.* The Pomp and Politics of Patriotism... – S. 56.
- ¹⁴ *Nowolecki A.* Pamiętka podróży cesarza Franciszka Józefa I. po Galicyi i dwudziesto-dniowego pobytu Jego w tym kraju / A. Nowolecki – Kraków, 1881. – S. 136.
- ¹⁵ Его Величество Цѣсарь Францъ Іосифъ І во Львовѣ // Дѣло. – 1880. – Ч. 67. – 30 серпня (11 вересня).
- ¹⁶ *Чорновол І.* Цісар Франц Йосиф І у Львові ... – № 138 (174). – 5 серпня.
- ¹⁷ *Nowolecki A.* Pamiętka podróży cesarza Franciszka Józefa I. po Galicyi... – S. 137.
- ¹⁸ *Чорновол І.* Цісар Франц Йосиф І у Львові... – № 138 (174). – 5 серпня.
- ¹⁹ *Россолінські-Лібе Г.* Історія Львова в його політичних пам'ятниках / Г. Россолінські-Лібе // Серія он-лайн публікацій Центру міської історії Центрально-Східної Європи. – Львів, 2009. – Серія № 6. – С. 6.
- ²⁰ *Nowolecki A.* Pamiętka podróży cesarza Franciszka Józefa I. Po Galicyi... – S. 144.
- ²¹ *Unowsky Daniel L.* The Pomp and Politics of Patriotism... – S. 118.
- ²² Картини Яна Матейка у 1880-х рр., були створені у форматі ескізів. У великих розмірах їх виконали майстри Краківської художньої школи під наглядом самого автора. За творчим задумом цикл картин “Тріумф прогресу”, призначений спеціально для Львівської Політехніки, мав розкрити в алегоричних образах (з використанням біблійних писань та античної міфології) ідею розвитку людської думки, науки як основи духовного і технічного поступу, як вияву природи людини та її діяльності, що може зробити людину щасливою на землі або нещасною. (Жук О. Головна будівля Львівської Політехніки. Видання друге, зі змінами і доповненнями / О. Жук. – Львів, 2008. – С. 52).
- ²³ *Чорновол І.* Цісар Франц Йосиф І... – № 138 (174). – 5 серпня.
- ²⁴ “Нова ера” (1890–1894 рр.) українсько-польське порозуміння в Галичині. Ініціаторами з українського боку були: В. Антонович, О. Барвінський та митрополит С. Сембаротович; з польського – галицький намісник К. Бадені, маршал галицького сейму Е. Сангушко, посол А. Хамець. Угода передбачала розширення доступу українців до галицьких адміністративних структур і сейму, державну підтримку українських громадських організацій, рівноправність української мови в галицьких урядах, зрівняння в правах греко-католицької церкви з римо-католицькою, створення кафедри історії України у Львівському університеті, запровадження фонетичного письма в шкільництві тощо. (Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів, 2002. – С. 357).
- ²⁵ *Wystawa krajowa* // *Kurjer Lwowski*. – 1894. – Nr. 97. – 8 kwietnia.
- ²⁶ Гостина цѣсаря // Дѣло. – 1894, – Ч. 191. – 26 серпня (7 вересня).
- ²⁷ Державний архів Львівської області, ф. 3, оп. 1, спр. 3903 (Программа поездки австрийского императора в Галицию и список предметов приобретённых для города в связи с его приездом. 1892), 50 арк.
- ²⁸ Сулим Б. Феномен Крайової виставки в Галичині 1894 року / Б. Сулим. – Львів, 2007. – С. 105.

- ²⁹ Рускій депутації у цѣсаря // Дѣло. – 1894. – Ч. 193. – 29 серпня (10 вересня).
- ³⁰ Там само. – 29 серпня (10 вересня).
- ³¹ *Левицький К.* Історія політичної думки галицьких українців 1848 – 1914. На підставі споминів / К. Левицький. – Львів, 1926. – С. 272.
- ³² Гостина цѣсаря у Львовѣ... – Ч. 195. – 31 серпня (12 вересня).
- ³³ Wystawa krajowa // Kurjer Lwowski. – 1894. – Dodatek do nr. 257. – 15 września.
- ³⁴ *Левицький К.* Історія політичної думки... – С. 273.
- ³⁵ Відгуки пресси по гостинѣ цѣсарскѣй // Дѣло. – 1894. – Ч. 197. – 2 (14 вересня).
- ³⁶ *Сулим Б.* Феномен Крайової виставки в Галичині... – С. 107–108.
- ³⁷ Шах С. Львів – місто моєї молодості: спомин присвячений тіням забутих львов'ян / С. Шах. – Мюнхен, 1955. – Частини 1 і 2 – С. 22.
- ³⁸ Приїзд цѣсаря до Львова // Діло. – 1903. – Ч. 193. – 28 серпня (10 вересня).
- ³⁹ Гостина цѣсаря у Львові // Діло. – 1903. – Ч. 196. – 1 (14) вересня.
- ⁴⁰ Там само. – 1 (14) вересня.
- ⁴¹ Cesarz Franciszek Józef I we Lwowie // Kurjer Lwowski. – 1903. – Nr. 255. – 14 września.
- ⁴² Cesarz we Calicyi // Słowo Polskie. – 1903. – Nr. 427. – 14 września.
- ⁴³ Pobyt cesarza we Lwowie. Odjazd cesarza. // Słowo Polskie. – 1903. – Nr. 428. – 14 września.
- ⁴⁴ Cesarz we Calicyi ... – 14 września.
- ⁴⁵ Аркуша О. Образ Австрії... – С. 145.
- ⁴⁶ Олесницький Є. Сторінки з мого життя / Є. Олесницький. – Львів, 1935. – Ч. 2. (1890–1897). – С. 78.
- ⁴⁷ Słowo monarze // Czas. – 1903. – Nr. 208. – 14 września.
- ⁴⁸ По цѣсарській гостині // Діло. – 1903. – Ч. 197. – 2 (15) вересня.
- ⁴⁹ Там само. – 2 (15) вересня.
- ⁵⁰ По цѣсарській гостині ... – 2 (15) вересня.
- ⁵¹ *Плекан Ю.* Українсько-польсько-австрійські відносини наприкінці XIX – початку XX ст. / Ю. Плекан // Вісник прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. 15. – С. 48.
- ⁵² Вітай архикнязю! // Дѣло. – 1887. – Ч. 68. – 20 червня (2 липня).
- ⁵³ *Барвінський О.* Спомини з мого життя / О. Барвінський. – Нью-Йорк – Київ, 2004. – Ч. I, II. – С. 387.
- ⁵⁴ По выѣздѣ архикнязя Рудольфа // Дѣло. – 1887. – Ч. 72. – 30 червня (12 липня).
- ⁵⁵ Дрѣбнѣ вѣсти // Дѣло. – 1887. – Ч. 17. – 22 січня (3 лютого).
- ⁵⁶ Дрѣбнѣ вѣсти // Дѣло. – 1890. – Ч. 179. – 10 (22) серпня.
- ⁵⁷ Приездъ архикнязя Кароля Людвика до Львова // Дѣло. – 1894. – Ч. 116. – 24 мая (5 червня).
- ⁵⁸ *Сулим Б.* Феномен Крайової виставки... – С. 121.
- ⁵⁹ Przyjazd arcyksięcia Karola Ludwika // Kurjer Lwowski. – 1894. – Nr. 154. – 5 czerwca.
- ⁶⁰ Новинки // Дѣло. – 1894. – Ч. 202. – 9 (21) вересня.
- ⁶¹ Про подорож архикнязя Альбрехта // Дѣло. – 1894. – Ч. 121. – 31 мая (12 червня).
- ⁶² Новинки // Дѣло. – 1894. – Ч. 121. – 16 (28) червня.

⁶³ Архикнязь Людвік Вікторъ // Дѣло. – 1894. – Ч. 136. – 18 (30) червня.

⁶⁴ Архикнязь Франц Фердинант д'Есте // Дѣло. – 1894. – Ч. 203. – 10 (22) вересня.

⁶⁵ Новинки // Дѣло. – 1894. – Ч. 204. – 12 (24) вересня.

Освещены цель и характер визитов во Львов императора Франца Иосифа I и представителей Габсбургского двора; с использованием материалов периодики охарактеризовано влияние посещения монархом города на украинско-польские отношения и наоборот; основное внимание сосредоточено на реакции украинской общины города, определены ее связи с польской общиной; исследованы пути поиска украинцами собственной национальной идентичности в векторе Львов – Вена.

Ключевые слова: Львов; Вена; Австро-Венгерская империя; Габсбургская династия; Франц Иосиф I; украинско-польские отношения; газетные публикации.

The article deals with the aim and the nature of the visits to Lviv of the Prince Franz Josef I and the representatives of the Habsburg Dynasty on the materials of the periodic of those times; characterizes the impact of the visit of monarch on the Ukrainian and Poland relationships. The main attention is paid to the reaction of Ukrainian citizens; their relations with the Poland ones and also the author researches the ways of finding of own identity by the Ukrainians on the Lviv -Vienna direction.

Key words: Lviv City; Vienna; the Austro-Hungarian Empire; the Habsburg Dynasty; Franz Josef I; Ukrainian and Poland relationships; the newspaper articles.